



Stefan Löfven: Almedalstal 2013

Talare

Stefan Löfven
Partiordförande

Datum

7 juli 2013

Plats

Almedalen, Visby

Vänner,

innan jag börjar idag vill jag tala om Nelson Mandela, som den senaste tiden varit akut sjuk. Jag hörde honom tala i Johannesburg för många år sedan. Det var på en middag till hans ära efter att han slutat som president. Han talade lågmält, med en klokhet, självklarhet, enkelhet.

Men i varje ord låg en otrolig pondus, eftersom alla vi där i salen visste vad han utträttat.

Mandela ledde frihetsrörelsen i Sydafrika, och blev sedan en samlande kraft i ett splittrat land.

Trots sin tid i fängelse har hans driv aldrig varit hämndbegär, utan en vilja till försoning. Alltid villig att finna lösningar, aldrig villig att svika sina ideal.

Vi i svensk arbetarrörelse är stolta att ha stått vid hans sida i kampen mot Apartheid, även när en internationell – och svensk – höger var emot oss. Mandela, du har gett demokrati åt ett land, röst åt ett folk och hopp till en hel generation världen över. Madiba, våra tankar är med dig.

När jag var 14 år fick jag mitt första sommarjobb. Det var i början av 70-talet. Ett nytt decennium var på gång. I USA gjorde Bruce Springsteen sina första turnéer. I England spelade David Bowie på den första Glastonburyfestivalen. Och jag gick och röjde sly i ett dike utanför Gålsjö.

Men jag gillade det! Trots att det var varmt och snårigt, trots att mitt enda verktyg var en röjkniv,

Trots att klockan ringde så tidigt på morgonen, så hade jag fått chansen. Till en

lön, till ett steg in i vuxenlivet, till friheten att forma mitt eget liv.

Det finns en klassisk affisch: ”Begåvad, men fattig – ge honom lika chans”. Jag hade det väl lika ställt som många andra, och borgerliga ledarskribenter debatterar väl fortfarande om jag är begåvad eller inte. Men jag fick chansen, och idag är jag besjälad av att ge samma möjlighet till varenda ung kvinna och man i Sverige.

För en tid sedan hade Svenska Dagbladet en artikel om ungdomsarbetslösheten i Norden. Den fick rubriken: ”Sverige sämst på att ge unga jobb”. Kort därpå presenterade regeringen vad de ville göra för att minska arbetslösheten. Men det var inte nya reformer, utan nya räknesätt.

Statsministerns utspel kan nu delas in i två kategorier: reträtter och repriser. Och han lägger ohemult mycket tid på att bortförklara ungdomsarbetslösheten. Regeringen verkar vara belåtna med läget som det är – men inte belåtna nog för att öppet stå för resultatet av den förda politiken.

2002 gick vi socialdemokrater in i valrörelsen under parollen ”stolt men inte nöjd”.

2014 går Alliansen tydligen under parollen ”nöjd, men inte stolt”.

Men såhär är det. Drygt 40 000 unga har gått utan arbete sedan januari – eller ännu längre.

Det är mer än tre gånger så många som när Alliansen tog makten. Och det går inte att skylla på mätmetoder. De 14 länder bara i EU som har lägre nivåer än oss mäter på exakt samma sätt.

Vänner – det är inte statistiken, utan politiken, som måste förändras.

Det är dags att tala klarspråk om ungdomsarbetslöshetens orsaker. Något har gått sönder i Sverige. Språngbrädan som var Sveriges stolthet, som skickade dig som ung – begåvad men fattig, till en första chans, ett första jobb, den fungerar inte längre.

Vi har försvagat just det som gjort oss starka. Regeringen har skurit ned på vuxenutbildningen, på gymnasiet, på antalet högskoleplatser – samtidigt som Fas 3 växer. Istället för att testa sin kunskaps gränser ska unga alltså måla om stolar som redan är målade. Det är lika kränkande som det är korkat.

Regeringens budskap till unga, att de ska sänka sina förhoppningar, sina ambitioner och sina löner, löser ingenting. Regeringens missmodiga mantra skapar bara mindre framtidstro. Unga behöver inte mindre hopp, utan större möjligheter.

Det är därför vi i socialdemokraterna har lärt oss vår läxa. Sverige ska ha ett rättvist skattesystem, där du bidrar efter bärkraft – ja. Samhället ska stå upp för dig om du söker arbete eller blir sjuk och inte svika dig som det allt för ofta gör idag –det är vanlig anständighet.

Men det räcker inte. Vi ska skapa en varaktig samhällsförbättring. Vi ska sträva mot den jämlikhet som är Sveriges stolthet och styrka. Därför behöver vi en mer rättvis fördelning av resurser, makt och möjligheter – redan innan skatter betalas in och transfereringar betalas ut.

Jacob Hacker, professor vid Yale, kallar det ”predistribution”. Vi socialdemokrater kallar det principen om lika livschanser.

Istället för att vara det land där klyftorna ökar snabbast, ska Sverige bli bäst på ge alla, oavsett kön eller bakgrund, hälsa eller funktionsnedsättning, samma möjligheter i livet.

Och jag vet att det finns brett stöd i Sverige för en princip om lika livschanser, både till vänster och höger. Det är därför moderaterna nu försöker kalla sig ”nya” – eftersom de gamla blev ratade när de var för ärliga om den ojämlikhet moderat politik skapar.

Vi svenskar vet att jämlikhet är ett framgångsrecept som har försummats allt för länge. Vi väljer bort egoismens enfald. Vi väljer solidaritetens styrka.

Principen om lika livschanser ska börja redan i förskolan. Under de senaste åren har tre av min familjs barnbarn börjat, och det är helt fantastiskt. De lär sig

något så otroligt. Jag har märkt hur de kommer hem med nya ord, nya sånger – man undrar hur så mycket kunskap kan komma in i en så liten varelse så snabbt.

Förskolan lägger grunden för språket, lärandet, det sociala samspelet och inte minst självförtroendet. Men idag försvinner många barn i stora barngrupper. Och de barn som kanske har störst behov av förskolan får gå hem efter lunch, bara för att deras föräldrar söker arbete eller är föräldralediga.

Det ska vi ändra på. Sverige behöver en ny förskolereform, så att alla föräldrar får både råd och möjlighet att låta sina barn gå där, och att det blir färre barn i varje grupp som möter ännu bättre utbildad personal.

En fantastisk förskola är den bästa början för ett jämlikt samhälle. Det är en lärdom vi inte minst kan dra härifrån den grönskande Almedalen: Det som planteras i bördig jord blommar vackrast.

Vänner,

principen om lika livschanser kräver också att det äntligen blir ordning och reda i den svenska skolan. Skolresultaten har varit dåliga under en längre tid, och de har nu sjunkit för varje enskilt år med borgerlig regering.

Lärarna får ständigt nya påbud. Reformen har hafsats igenom. Skolor går i konkurs. Svenska skolan har blivit ett vildt västern, fullt med lycksökare och guldgrävare, och i mitten står en folkpartistisk sheriff som skjuter från höften.

Kvar står elever och undrar om de har samma lärare, samma betygssystem, eller ens samma skola när de kommer tillbaka efter sommarlovet. Detta är fullständigt ohållbart. Med skolplikten är det föräldrarnas plikt att sända barnen till skolan. Då måste det vara samhällets förbaskade plikt att se till att skolan är den bästa ett modernt samhälle kan skapa.

Kristine Barnett är en förskolelärare i USA. Hon har skrivit en bok som heter ”The spark” – gnistan på svenska. Den beskriver hur hon såg sin första son Jacob sluta sig i sig själv. Många dömde ut hans möjligheter att lära sig läsa, räkna och leva ett rikt liv. Men Kristine vägrade att ge upp.

Hon tog de få saker som Jacob visade intresse för: mönster, kartor, tapeter och

började hans lärande genom det. Hon tog ut och visade honom stjärnhimlen, och väckte det intresse som alltid funnits där. Nu som fjortonåring håller han själv föreläsningar om lärande och fysik.

Och jag tror, precis som Kristine, att det här intresset, den här gnistan, går att finna i varje barn oavsett vilka utmaningar de står inför. Och jag vet att många lärare håller med om det. De vill få tid att upptäcka gnistan – och möjligheten att utveckla den. Då är det dags att ge barnen och lärarna den chansen.

Finlands skola är idag världsledande. Den skiljer sig från den svenska skolan på två punkter:

Lärarkets attraktivitet – och arbetet med tidiga insatser. Vi socialdemokrater vill lära av dem.

Vi vill genomföra en nationell samling med lärarna, rektorerna och huvudmännen för att höja lärarkets attraktivitet. Vi behöver lösa frågor som arbetsbelastning, lön och autonomi. Därför att det är i mötet mellan lärare och barn som lärandet avgörs. Läger vi våra barns framtid i er lärares händer, ska de händerna vara fria att göra sitt bästa.

Det är också därför vi idag lanserar ett startpaket för tidiga insatser i skolan. Varje flicka och pojke ska få det stöd som krävs för att lyckas, och de ska få det direkt, innan svårigheterna vuxit sig stora och barnen tappat tron på sig själva.

Har du halkat efter ska du få extra stöd. Vill du springa före ska du få nya utmaningar.

För att göra det möjligt vill vi anställa 1000 fler speciallärare och specialpedagoger och minska varje klass med fem barn i unga åldrar. Vi ska stödja alla som är redo att ta ansvar – ideella krafter, läxhjälpare och föräldrar.

Vi ska investera i lärare, skollära, sommarskola och läxhjälp och bygga en skola som ser alla barn – med alla deras utmaningar och möjligheter.

Vänner, Sverige behöver en ny regering så att våra barn får lika chanser i livet – och så att vi kan hitta gnistan i varenda unge.

Sommaren efter att jag slutade gymnasiet jobbade jag på en timmersortering i Ådalen. När något gick sönder kallade de dit en svetsare. Jag tänkte ”Det där vill jag också kunna” – och jag kunde senare gå med min svetsutbildning ut i yrkeslivet.

För att upprätta principen om lika livschanser behöver vi reparera just den här bron mellan skolan och arbetslivet. Det är därför vi dikar ut Moderaternas trask av åtgärder. De är dyra, de är verkningslösa, och de har dömts ut av deras egna experter. Istället investerar vi där det gör nytta, för att garantera alla unga arbete, studier eller praktik inom 90 dagar.

Det finns de som säger att det är omöjligt att utrota långtidsarbetslösheten bland unga. De är historielösa. De måste ha glömt vad vi har uträttat tillsammans. Det enda som borde vara omöjligt för ett anständigt samhälle är att lämna så många unga i arbetslöshet.

I 90-dagarsgarantin finns tusen olika vägar – du kan få ett jobb eller en traineepå plats på ett privat företag med stöd från staten, ett kommunalt jobb med att rusta upp ditt bostadsområde, eller en utbildning till ett yrke som det råder brist på. Varje ungdom ska få gå sin väg – men det bygger på ett och samma löfte: Är du ung ska du jobba eller plugga, och aldrig någonsin börja ditt vuxna liv med att vara långtidsarbetslös. Det är vår 90-dagarsgaranti.

Men vi ska inte förväxla godhet med kravlöshet. Vi vill införa 90-dagarsgarantin, och ett utbildningskontrakt som ger unga utan gymnasieexamen en rimlig ersättning för att läsa klart den.

Men båda kommer med kravet att överenskommelsen ska hållas. Ersättningen kommer inte om inte du kommer.

Och samtidigt som vi vill skapa större stöd och nya vägar för att gymnasieexamen, vill vi också utöka skolplikten så att alla unga går klart gymnasiet. Annars har de inte en chans på morgondagens, eller ens dagens, arbetsmarknad.

Varenda ung kvinna eller man ska få känna känslan av en klocka som ringer vid 6-tiden när det fortfarande är becksvart ute, hålla i sig en kopp kaffe och traska iväg mot en arbetsplats eller ett lärosäte som väntar på dem. Det kan kännas

beskt – men det är så det är. Socialdemokraterna står för en jobbigare morgon – men ett bättre liv.

Men ska unga komma i arbete behöver vi framför allt skapa ett starkare näringsliv, och en större efterfrågan på arbetskraft. Jag vet att Sverige kan ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Det är ett ambitiöst mål. Och tror inte att det kommer att bli en enkel match. Men jag tvekar inte en sekund på att det är möjligt.

Vi har inga mirakellösningar. Jag tror på de bestämda stegens politik. Och vänner, först och främst är det dags att sluta attackera arbetslösa, och börja attackera arbetslösheten.

För att skapa jobb behöver Sverige bli mycket bättre på att förädla idéer. Det är därför vi vill öka grundforskningen, den företagsnära forskningen och offentlig upphandling av innovationer så att fler idéer föds. Men det räcker inte.

Det är därför vi vill stärka den näringspolitiska samverkan mellan företag, forskare, fackförbund och förtroendevalda, så att fler idéer utvecklas till nya, bättre varor eller tjänster. Men det räcker inte heller.

Det är därför vi vill skapa en helt ny strategi för svensk export, så att varorna och tjänsterna når nya växande globala marknader. Först då är det en innovation. Först då skapas jobb. Och om du har små resurser, men stora planer, ska staten kunna gå in som garant för lån med vår nyföretaggaranti. Det är en fråga om rättvisa.

Det är idén i ditt huvud, snarare än pengarna i din plånbok, som ska avgöra om du kan lyckas i Sverige.

Och det finns saker vi kan göra redan innan valet. Det finns nu en majoritet i Sveriges riksdag för att slopa den andra sjuklöneveckan. Det skulle både få fler små företag att våga anställa – och ge fler personer som tidigare varit sjukskrivna större chanser att börja jobba igen.

Fler jobb och social rättvisa. Det är mer värt än en cementerad blockpolitik.

Därför vill jag fråga de borgerliga småpartierna: Är ni med oss på att avskaffa den andra sjuklöneveckan? Sätter ni jobben eller prestige först?

Och är ni villiga att möta oss där så har vi ett större fyrverkeri med förslag.

En helt ny arbetsförmedling – som företag verkligen vill vända sig till.

Mer järnväg och vägar – så att du kan ta dig till jobbet. Enklare sjukregler och kortare betaltider – för starkare småföretagare. Statlig företagarförmedling – som löser generationsväxlingen inom företag. Fler yrkescollege – för snabba vägar ut på arbetsmarknaden.

En byggpakt – för att bygga bort bostadsbristen. Och inte minst en välfärd där människans välmående går före vinstintresset, som gör det möjligt för alla att arbeta och leva väl.

Och det kommer att behövas ännu mer. Och vi kommer att skapa mer. Vi släpper inte målet. Steg för steg ska vi gå mot lägst arbetslöshet i EU 2020.

Och vänner, vi behöver också modernisera Sveriges arbetsplatser. Efter att konsekvent negligerat arbetslivsfrågor, minskat arbetsplatsinspektionerna och med buller och bång lagt ned arbetslivsinstitutet, behöver regeringen inte bli tydligare. Vi har fattat! Ni bryr er inte om hur folk har det på jobbet!

Men tror vi på principen om lika livschanser, och att vi hellre ser att någon är frisk och arbetar än sjuk och i behov av stöd, då behöver vi ett arbetsliv som inte krossar, utan förverkligar drömmar.

Det är dags att Sveriges regering ser Sveriges arbetsplatser.

Innan vi ens talar om 75, ska vi göra det möjligt för alla att orka jobba till 65. Vi ska motverka stressen och pressen som sakta kväver din kraft och kreativitet, och sätta stopp för staplandet av tillfälliga anställningar in absurdum. Eftersom Alliansen struntar i det nu, kommer vi att göra det i regering 2014.

Och vänner, vi ska inte bara bekämpa rasismen i Sverige riksdag, utan även i Sveriges skolor och arbetsplatser.

Många svenskar möter idag hinder på arbetsmarknaden, hot på torg och i tunnelbanan, och hat från den enfaldiga extremhögern. Även här i Almedalen har vi sett nazister marschera på våra gator. Aldrig, aldrig att jag tänker acceptera det.

Rasismen är beprövad som ideologi, och det är tidslös skit. Den ska inte kunna påverka i riksdagen – och framför allt: aldrig någonsin kunna minska människors livschanser.

Och tror vi på principen om lika livschanser, då kan aldrig de livschanserna avgöras av ditt kön.

Regeringen har på sistone försökt putsa sin jämställdhetsfasad. Men vänner, Sverige behöver inte feministisk PR – vi behöver feministisk politik.

Att vara demokrat är att hata ofrihet. Och ofrihet är just vad många kvinnor möter.

Att må så dåligt att du skär dig själv för att dämpa ångesten är aldrig frihet. Att leva i ständig rädsla, för en man som hotar anonymt, eller misshandlar dig i ditt eget hem är aldrig frihet. Att se dina möjliga vägar i livet spärras av strukturer, som murar som tornar upp sig framför dig, är inte, och kommer aldrig att vara, frihet.

Sverige behöver en feministisk agenda.

För arbetslivet. Med ett stopp för delade turer, ofrivillig deltid, och den lönesättning som i snitt tar 3,6 miljoner kronor från en kvinna under hennes arbetsliv.

För familjelivet. Med en bättre förskola, ett slopat vårdnadsbidrag, och med avgörande steg för ett mer jämställt uttag av privilegiet att vara med sina barn.

För näringslivet. Om det så behövs lagstiftning för att män inte ska kvoterats in framför kompetenta kvinnor.

Det brukar kallas för glastak. Men detta är inga ljusa glastak. Det är mörka murar. Och ska unga kvinnor få samma livschanser som unga män så behöver vi

riva dem. Vänner, det är dags att lyfta släggan.

Och ska en princip om lika livschanser genomsyra samhället behöver vi också ta ansvar för våra barn och barnbarns möjligheter.

Västafrikansk svart noshörning, gyllene padda, asiatisk floddelfin. Det är tre djurarter som fanns när jag föddes, bara en bråkdel av de arter som den här ungdomsgenerationen aldrig kommer att kunna se i livet. Det är inget annat än en stöld från våra barn.

Våra ekosystem är vår mat, vårt dricksvatten och vårt syre. Hotas den biologiska mångfalden hotas vår existens. Nya bindande internationella avtal måste slutas, men Sverige behöver också visa vad som kan göras. Forskaren Johan Rockström brukar beskriva det som att vår planet har klara och tydliga gränser för vad den klarar. Men inom dem går det att skapa tillväxt.

Det här förändrar vår syn på vad som är möjligt. Klimatomställningen minskar inte din frihet, utan skapar en hållbar frihet – så att du kan arbeta, resa och bo i samklang med naturen.

Därför ska vi klimatrenovera bostadsbeståndet, skydda den biologiska mångfalden, och investera i förnybar energi. Och vi vill ge stöd till alla kommuner, företag eller enskilda innovatörer som vill utveckla klimatsmarta lösningar. Har du en idé för klimatomställning ska samhället möta dig med uppmuntran, möjligheter och resurser. Det skapar jobb, det skapar hållbarhet, och det skapar lika livschanser för kommande generationer.

Vänner, bara du kan bestämma vad som är målet med ditt liv. Men bit för bit ska vi tillsammans bygga upp språngbrädan så du kan nå dit. Och är det ett uppdrag jag vill bära, så är det att återskapa tron på demokratins möjligheter.

Se bara till EU. De senaste åren har definierats av kriser. De regelverk som skapats nu för EMU borde funnits från dag ett. Men det största problemet för EU har varit att det dominerats av en hopplös höger. Europeiska moderater och kristdemokrater har fått visa att de inte har några lösningar mot arbetslösheten – på exakt samma sätt som de har gjort här hemma.

Vi ser möjligheterna. Ett socialdemokratiskt EU verkar inte bara för en fri marknad – utan för fria medborgare.

Där vi har trygg tillgång till arbetsrätt och kollektivavtal – genom ett socialt protokoll. Där vi tar ett gemensamt ansvar för vår miljö och klimat – genom att gå i spetsen för ett nytt globalt klimatavtal. Och där vi bryter massarbetslösheten i Europa – genom att förstå att en stabil ekonomi och investeringar för att skapa jobb faktiskt förutsätter varandra.

Jag vet att Europa har mycket att ge oss. Och vi har mycket att ge Europa. EU kan, precis som vårt samhälle, bli ett verktyg för lika livschanser. Därför ska vi forma en union som gör det möjligt.

Demokratins möjligheter slutar heller inte vid Europas gränser. I maj rasade taket i en tygfabrik i Bangladesh. Ledningen hade satt lägre kostnader framför sina arbetares säkerhet. 1100 människor dog för att tröjan som du kanske har på dig skulle vara så billig som möjligt. Visst känns den lite trängre nu? Visst kliar den lite obehagligt?

Men jag vill inte att du ska sluta handla tröjor. Jag vill göra något större. Jag vill som Sveriges statsminister använda allas vår röst, och vårt land som exempel, för att skapa ett globalt handslag mellan arbete och kapital.

Vi ska skapa utrymmen för företag världen över att både erkänna löntagares rätt att organisera sig, och beskattning för människors välfärd. Fackföreningar ska erkänna ägarnas rätt att leda företagen och göra vinst.

Stater ska erkänna dem båda som sociala partners, och tillhandahålla god utbildning, infrastruktur och välfärd. Runt om oss finns många länder som är redo att ta det steg Sverige tagit. För arbetsrätt, för utveckling, för välfärd. Och vi har många tillfällen för att göra det möjligt.

Nu ska EU förhandla fram världens största frihandelsavtal med USA. Jag välkomnar det varmt.

Det kommer att skapa många jobb i Sverige. Men de sociala rättvisefrågorna ska finnas med i anslutning till avtalet. Med en socialdemokratisk regering ska

Sverige bli en röst för en internationell Saltsjöbadsanda, och en global ekonomi som gynnar alla – och kuvar ingen.

Och vänner, demokratins möjligheter och potential finns överallt.

Vi vet att vi måste få till stånd en fredlig lösning i Syrien, dödandet måste upphöra och Al-Assads fruktansvärda diktatur måste ersättas med en väg mot demokrati.

Vi vet att Egyptens folk kommer att möta fler och svåra prövningar de kommande åren – men landet måste i varje läge välja demokratin framför våldet.

Och vi vet att president Afewerki måste sluta kränka de mänskliga rättigheterna i Eritrea, och ge Dawit Isaak sin frihet.

Vi vet det. Vi känner det. Därför att med demokratin kommer möjligheten till sociala reformer, som lyfter människor ur fattigdom, som skapar arbete och framtidstro. Och om vi ser de möjligheterna till utveckling i länder med så stora problem – varför skulle inte möjligheterna finnas i ett land med så stark demokrati, så stark jämlikhetsvilja, så stark innovationskraft – som Sverige?

Emilie Rathou var en utav de första folktalarna i arbetarrörelsen. Hon stred för allmän och lika rösträtt. Långt innan Socialdemokraterna och liberalerna genomförde den – och ännu längre innan Moderaterna tog åt sig äran för den.

När hennes publik verkade tappat hoppet om att förändring var möjlig, sa hon såhär:

”Se på snöflingorna! De är också maktlösa var för sig. Men sammanslutna och tätt sammanpackade blir de nära en oemotståndlig makt, en makt som hindrar de starkaste lokomotiv att komma fram.”

Vad Sverige ska vara är i inga andras händer än våra egna. Vår plats i Europa, i världen, bestämmer vi själva. Det finns inga lagar, det finns inget förutbestämt öde, det finns ingen som dömt oss att leva i ett samhälle med arbetslöshet och en krisande skola, där några lyckligt lottade få mutar in ruinerna av det solidariska samhället.

Tillsammans, genom demokratin, kan vi bli en lavin, för jobb, för en stark skola, för lika livschanser åt alla.

Vänner, valet är vårt att vinna – framtiden är vår att forma.

Tack för att ni har lyssnat, och ha en fantastisk sommar!

Taggar

2010-tal, 2013, Almedalen, Man, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/stefan-lofven-almedalstal-2013>